

Alicja Limburska¹

**MIEJSCE ODBYWANIA KARY POZBAWIENIA
WOLNOŚCI W ŚWIETLE WYROKU ETPC
W SPRAWIE POLYAKOVA I INNI
PRZECIWKO ROSJI**

DOI: 10.5604/01.3001.0013.3348

Współczesna polityka kryminalna wiąże wykonywanie wobec skazanego kary pozbawienia wolności nie tylko z koniecznością wymierzenia sprawcy przestępstwa sprawiedliwej odpłaty za popełniony czyn, lecz również z kształtującym oddziaływaniem na sprawcę. Wydaje się wręcz, że prawdziwym wyzwaniem dla systemu penitencyjnego jest nie to, ażeby skazany faktycznie spędził określony czas w izolacji, lecz to, by później osobę taką na powrót włączyć do społeczeństwa. Co warto również zauważyć, ów resocjalizacyjny, czy może raczej reintegracyjny, wpływ na skazanego ma na celu nie tylko korektę jego dotychczasowych postaw – które niejako doprowadziły do inkarceryzacji – ale również zapobiegnięcie demoralizacji wskutek przebywania w środowisku więziennym. Ma on pozwolić na ponowne włączenie skazanego do społeczeństwa po odbyciu przezeń kary przy możliwym ograniczeniu negatywnych konsekwencji dla jego otoczenia, mikrosystemów społecznych, w których dotychczas funkcjonował, oraz dla niego samego².

W literaturze w wielu miejscach napotkać można tezy – którym nawet intuicyjnie trudno odmówić racji – zgodnie z którymi indywidualizacja metod oddziaływania na skazanego znacząco zwiększa szanse na jego skuteczną reintegrację społeczną oraz prewencję dalszych zachowań przestęp-

---

¹ Mgr Alicja Limburska, Katedra Prawa Karnego Materialnego, Uniwersytet Wrocławski, adres e-mail: alicja.limburska@uwr.edu.pl

² K. Dąbkiewicz, *W sprawie „miejsca” odbywania kary pozbawienia wolności przez skazanego*, „Probacja” 2015, nr 1, s. 24.

nych³. Jednocześnie jako jeden z podstawowych czynników wpływających pozytywnie na proces resocjalizacji skazanego wskazuje się przede wszystkim pielęgnowanie więzi rodzinnych⁴. Również sami osadzeni wskazują silną więź emocjonalną z rodziną jako najważniejszy czynnik sprzyjający kształtowaniu ich społecznie pożądanym postaw (97,6% badanych)⁵. Innymi wysoko ocenianymi czynnikami jest wsparcie rodziny w czasie odbywania kary pozbawienia wolności (86,6%) oraz – ściśle związany z powyższymi – niski poziom poczucia osamotnienia (67,1%). Jednocześnie okoliczności takie jak brak silnej więzi emocjonalnej z rodziną, poczucie osamotnienia oraz brak wsparcia rodziny – obok wysokiego wskaźnika prizonizacji – wskazywane są przez osadzonych jako warunkujące w sposób najpoważniejszy proces ekskluzji społecznej osadzonych rodziców⁶.

Takie wyniki badań nie mogą dziwić. Immanentnie związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności są wszak takie zjawiska jak wyrywanie ze środowiska naturalnego, zachwianie społecznej roli skazanego, odcięcie od informacji o świecie zewnętrznym, poczucie społecznego potępienia oraz zapaść emocjonalna⁷. Wydaje się przy tym, że kontakt i więź z rodziną – czy to pochodzenia, czy własną – jest chyba jedynym czynnikiem, który co najmniej w jakimś stopniu niweluje każdą z powyższych implikacji. Nic dziwnego zatem, że w literaturze wskazuje się, iż żaden program resocjalizacyjny nie będzie mógł wykazać się sukcesami, jeżeli nie uwzględni ludzi najbliższych skazanemu, którzy sprzyjać będą w akceptacji przez niego społecznie aprobowanych norm i wzorów zachowań⁸.

³ M. Badowska-Hodyr, *Rodzice i ich dzieci w przestrzeni penitencjarnej z perspektywy zasady indywidualizacji oraz procesu reintegracji społecznej*, „Probacja” 2018, nr 1, s. 25.

⁴ E. Pindel, *Podtrzymywanie więzi rodzinnych w warunkach izolacji*, „Probacja” 2011, nr 1, s. 92.

⁵ M. Badowska-Hodyr, *Rodzice i ich dzieci...*, s. 45 – populacja poddana badaniu to rodzice dzieci do 15 r.ż.

⁶ M. Badowska-Hodyr, *Rodzice i ich dzieci...*, s. 46; M. Badowska-Hodyr, *Więź z rodziną i jej znaczenie w procesie inkluzji społecznej z perspektywy osadzonych kobiet odbywających kary długoterminowe*, „Probacja” 2017, nr 3, s. 65.

⁷ Oczywiście można dodać jeszcze do powyższego wyliczenia konsekwencje takie jak brak swobody działania, niemożność samostanowienia, konieczność podporządkowania się sztywnym regułom. Czynnikiem ochronnym w postaci więzi z rodziną nie jest co prawda w stanie bezpośrednio przeciwdziałać powyższym konsekwencjom, ale z całą pewnością ma wpływ pośredni poprzez podniesienie skazanego na duchu czy nadanie sensu jego egzystencji w zakładzie karnym.

⁸ E. Pindel, *Podtrzymywanie więzi rodzinnych...*, s. 92.

Z powyższego płynie wniosek, że aby ustawowy cel odbywania kary pozbawienia wolności został osiągnięty – a zatem wzbudzanie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanых postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa (art. 67 § 1 k.k.w.⁹) – konieczne jest takie ukształtowanie systemu wykonywania tejże kary, które pozwoli na utrzymanie więzi rodzinnej oraz jednocześnie na ograniczenie nieuchronnych ujemnych konsekwencji wynikających z kryzysu w postaci usunięcia z mikro-systemu rodziny jednego z kluczowych jej członków (matki bądź ojca)¹⁰. W przeciwnym bowiem razie, cel w postaci społecznej reintegracji skazanego staje się wyłącznie zaklinającym rzeczywistość wytartym frazesem.

Kontakt skazanego z rodziną wynika nie tylko z potrzeby skutecznej resocjalizacji – z której to perspektywy jest wręcz nieodzowny – ale stanowi również przejaw realizacji przysługującego przecież również skazanemu prawa do życia w rodzinie. Afirmacją istnienia tego prawa są przy tym przede wszystkim przepisy rangi konstytucyjnej (art. 47 Konstytucji¹¹), a także aktów prawa międzynarodowego (m.in. art. 8 EKPC¹²)¹³. Z orzecznictwa sądów powszechnych wyrasta ponadto stanowisko, zgodnie z którym więź rodzinna łącząca najbliższych członków rodziny (prawo do niezakłóconego życia rodzinnego), stanowiąca fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny chronionej na poziomie konstytucyjnym, ma przymiot dobra osobistego¹⁴.

Wydaje się, że jedną z podstawowych okoliczności, warunkującą realną możliwość pielęgnowania więzi rodzinnych przez skazanego, jest miejsce odbywania przezeń kary pozbawienia wolności. Oczywiście jest

---

⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. 2019, poz. 676 t.j.).

¹⁰ W takiej bowiem sytuacji dochodzi do zakłócenia funkcjonowania całej rodziny, która – jako system – aby dalej istnieć, musi ulec reorganizacji; A. Chańko-Kraszewska, *Rodzina w percepcji i ocenie osób odbywających karę pozbawienia wolności*, „Resocjalizacja Polska” 2018, nr 15, s. 161.

¹¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483).

¹² Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2, Dz.U. 1993 Nr 61, poz. 284.

¹³ Na gruncie k.k.w. emanacją tego prawa jest art. 102 pkt 2.

¹⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt V CSK 300/17, LEX nr 2515739.

wszakże, iż oddalenie zakładu karnego o kilkaset czy nawet kilka tysięcy kilometrów od miejsca zamieszkania rodziny osadzonego musi wpływać na zdecydowane ograniczenie faktycznej możliwości utrzymywania bezpośredniego kontaktu skazanego z jego najbliższymi, czyniąc z prawa do więzi rodzinnej jedynie pewną iluzję. Towarzyszący dużej odległości ewentualny zły stan infrastruktury drogowej oraz połączeń komunikacją zbiorową, a także słaba kondycja finansowa rodziny skazanego, może natomiast skutkować nawet całkowitym zniesieniem kontaktów skazanego z członkami jego rodziny. Spostrzeżenia te – świadczące przecież o możliwości poważnej ingerencji w proces resocjalizacji jako taki, a także w prawo skazanego do więzi rodzinnej – każą domyślać się, że przepisy prawa pozytywnego w jakiś sposób regulują tę materię.

Warto w tym kontekście w pierwszej kolejności sięgnąć do regulacji międzynarodowych dotyczących tej problematyki, które ustanawiają pewien minimalny standard dla prawa krajowego. Wskazać należy w tym kontekście przykładowo na Europejskie Reguły Więzienne¹⁵ – niemające mocy wiążącej reguły, ustalone przez krąg państw Rady Europy, będące swego rodzaju wytyczną dla ewolucji systemu penitencjarnego. Szczególne znaczenie dla analizowanej tematyki ma art. 17 Reguł, zgodnie z którym więźniowie są osadzani, na ile to możliwe, w zakładach znajdujących się jak najbliżej ich domów lub miejsc resocjalizacji, a także – na ile to możliwe – z więźniami konsultuje się ich początkowe miejsce osadzenia oraz jakiegokolwiek późniejsze przeniesienia. Taka procedura rozlokowania skazanych umożliwia bowiem względnie pełną realizację zasady normalizacji – zakładającej, że życie w więzieniu, tak jak to tylko możliwe, odpowiada pozytywnym aspektom życia w społeczeństwie (art. 5 i 6 ERW) – a także wynikającej z niej potrzeby kontaktów skazanego ze światem zewnętrznym (art. 24 ERW).

O ile Europejskie Reguły Więzienne nie mają mocy wiążącej, o tyle inne, wiążące dla Polski reżimy prawa międzynarodowego, w szczególności Europejska Konwencja Praw Człowieka, również dotyczą – choć nie wprost – poruszaną problematykę. Na uwagę w tym kontekście zasługuje chyba przede wszystkim wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 marca 2017 r. w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji (skargi nr

¹⁵ Rekomendacja Rec (2006) 2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych, przyjęta przez Komitet Ministrów w dniu 11 stycznia 2006 r. na 952 posiedzeniu delegatów, (<https://bip.sw.gov.pl/SiteCollectionDocuments/CZSW/prawaczl/document.pdf>, dostęp: 15.06.2019).

35090/09, 35845/11, 45694/13 i 59747/14)¹⁶. Sprawa, która zawisła przed Trybunałem, dotyczyła bowiem skarg czterech obywateli Rosji, których wspólnym elementem było skierowanie skazanych do wykonania kary pozbawienia wolności w miejsca oddalone w sposób znaczny – bo od 2 tys. do 8 tys. km – od miejsca zamieszkania ich rodzin. Skarżący zarzucili w efekcie naruszenie art. 8 Konwencji – chroniącego prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego – poprzez pozbawienie skazanego realnej możliwości utrzymywania więzi rodzinnych oraz społecznych.

Trybunał w pierwszej kolejności trafnie zauważył, że osobom skazanym przysługują wszystkie prawa podstawowe gwarantowane przez Konwencję – poza prawem do wolności (art. 5 EKPC)¹⁷. Wszelkie ograniczenia innych praw muszą być zatem każdorazowo uzasadnione i nie jest możliwe ich usprawiedliwienie finansowymi czy organizacyjnymi trudnościami państwa¹⁸. Trybunał wskazał ponadto na ogromne znaczenie reintegracji postpenalnej skazanych oraz rolę utrzymywania i pielęgnowania więzi rodzinnych dla skuteczności tego procesu¹⁹.

Art. 8 Konwencji, chroniący jednostki przed arbitralnymi wkroczeniami państwa w sferę ich prawa do życia w rodzinie, w zakresie problematyki istotnej z perspektywy niniejszego opracowania, zobowiązuje państwo do wspierania skazanych, tak jak to możliwe, w tworzeniu i utrzymywaniu więzi z rodziną i światem zewnętrznym²⁰. Wszelkie odstępstwa od tej reguły – ażeby nie zostały uznane za bezprawne ingerencje w prawo podstawowe skazanego – muszą natomiast spełniać warunki zawarte w art. 8 ust. 2 Konwencji. Muszą być one przewidziane przez ustawę, są także konieczne w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób²¹. Zasadniczo zatem mechanizm kontroli

---

¹⁶ Wyrok ETPC z 7 marca 2017 r. w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji, skargi nr 35090/09, 35845/11, 45694/13 i 59747/14, ECLI:CE:ECHR:2017:0307JUD003509009.

¹⁷ Wyrok ETPC z 6 października 2005 r. w sprawie Hirst przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (nr 2), skarga nr 74025/01, ECLI:CE:ECHR:2005:1006JUD007402501, § 69–70.

¹⁸ Wyrok ETPC z 10 stycznia 2012 r. w sprawie Ananyev i inni przeciwko Rosji, skargi nr 42525/07 i 60800/08, ECLI:CE:ECHR:2012:0110JUD004252507, § 78.

¹⁹ Wyrok z 9 lipca 2013 r. w sprawie Vinter i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skarga nr 66069/09, ECLI:CE:ECHR:2013:0709JUD006606909, § 113.

²⁰ Wyrok ETPC w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji, § 88.

²¹ Wyrok ETPC z 8 listopada 2011 w sprawie V.C. przeciwko Słowacji, skarga nr 18968/07, ECLI:CE:ECHR:2011:1108JUD001896807, § 139.

zgodności ingerencji w prawo do ochrony życia prywatnego i rodzinnego z Konwencją składa się z dwóch etapów – pierwszej fazy kontroli zgodności ingerencji z prawem oraz drugiej fazy polegającej na ocenie jej konieczności. Z tej właśnie perspektywy Trybunał poddał analizie obowiązujące w Rosji przepisy statuujące ogólną zasadę geograficznego rozmieszczania więźniów, dotyczące przenoszenia więźnia do innego zakładu karnego oraz będące podstawą kontroli powyższych decyzji.

Wydaje się, że analogicznej analizie warto w tym miejscu poddać przepisy polskiego Kodeksu karnego wykonawczego, co pozwoli na ustalenie, czy rodzima regulacja spełnia wymogi wynikające z art. 8 EKPC. W celu oczyszczenia przedpola zauważyć przy tym wypada, że Trybunał rozumie ów pierwszy etap kontroli – dotyczący zgodności z prawem – w sposób szerszy niż mogłoby to wynikać z literalnego brzmienia polskiego tłumaczenia Konwencji. O ile bowiem w polskiej wersji językowej mowa o tym, że ingerencja w prawo podmiotowe ma być „przewidziana przez ustawę”, o tyle brzmienie oryginalne posługuje się wyrażeniem „in accordance with the law”, które nie odnosi się wszak wyłącznie do prawa stanowionego w postaci ustawy. Trybunał stwierdza przy tym wprost, że termin ten należy rozumieć jako zakotwiczony zarówno w pozytywnym prawie krajowym, jak również w zasadzie państwa prawa wyrażonej w preambule Konwencji²². Aby prawo krajowe spełniało ów wymóg, musi zatem być dostępne dla jednostki, przewidywalne i dostatecznie precyzyjne, aby zapewniać odpowiednią ochronę prawną przed arbitralnością państwa i odpowiednio wskazać z wystarczającą jasnością zakres swobody przyznanej właściwym organom i sposób jej wykonywania, a także tworzyć możliwości niezależnej kontroli decyzji organów państwowych²³.

W pierwszej kolejności – podążając szlakiem wyznaczonym przez Trybunał – badaniu poddać należy ogólną zasadę redystrybucji więźniów, wynikającą z pierwszego zdania art. 100 § 1 k.k.w. W myśl tego przepisu „skazany odbywa karę we właściwym ze względu na rodzaj, typ, system wykonywania kary lub zabezpieczenie zakładzie karnym”. Już *prima facie* dostrzec można, że reguła ta nie zawiera żadnej dyrektywy dotyczącej geograficznego rozmieszczenia więźniów. Mówi ona wszak nie o zakładzie karnym właściwym miejscowo, lecz jedynie wskazuje na właściwość „rze-

²² Wyrok ETPC w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji, § 91.

²³ Wyrok ETPC z 4 grudnia 2008 r. w sprawie S. i Marper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skargi nr 30562/04 i 30566/04, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD003056204, § 95.

czową”, związaną z rodzajem i typem zakładu, a także systemem, w którym skazany odbywa karę. Warto na marginesie przypomnieć, że obecny kształt tego przepisu jest owocem jego nowelizacji w 2012 r. Uchylono wówczas fragment stanowiący, że skazany odbywa karę we właściwym zakładzie karnym, położonym, w miarę możliwości, najbliższej jego miejsca zamieszkania, a przeniesienie skazanego do innego zakładu może nastąpić tylko z uzasadnionych powodów. Warto w tym miejscu *in extenso* przytoczyć uzasadnienie owej intrygującej zmiany: „Proponuje się zmianę redakcji art. 100 Kodeksu karnego wykonawczego – propozycja ta nie ogranicza stosowania zasady, o której mowa w wymienionym artykule Kodeksu i art. 165 § 1, kierowania skazanego do odbywania kary we właściwym zakładzie karnym położonym w miarę możliwości najbliższej przyszłego miejsca pobytu. Nie wprowadza również ograniczenia w prawidłowym rozmieszczaniu skazanych – zgodnie z zasadą ochrony społeczeństwa i bezpieczeństwa skazanych w zakładach karnych (unormowanie zawarte jest w art. 82 i 88 Kodeksu karnego wykonawczego). Proponowana zmiana wpłynie natomiast na bardziej racjonalne i uzasadnione względami resocjalizacyjnymi podejmowanie decyzji transportowych w przypadku rozpatrywania kolejnych próśb skazanych o zmianę jednostki penitencjarnej. Pozwoli również na ograniczenie liczby transportów zwłaszcza tych, które nie znajdują uzasadnienia prowadzonymi wobec skazanego oddziaływaniami penitencjarnymi, wprowadzi możliwość skrócenia okresu oczekiwania na przetransportowanie, a ponadto pozwoli na niezwłoczne zrealizowanie dyspozycji transportowej skazanych, którzy np. ze względu na trudną sytuację rodzinną (ciężka choroba członka rodziny i inne), wymagają pilnego przetransportowania”²⁴.

Pierwszą refleksję, która nasuwa się po przeczytaniu powyższego fragmentu, wyrazić można w następującym pytaniu retorycznym – jak to możliwe, że wykreślenie z przepisu dyrektywy nakazującej kierowanie skazanego do odbycia kary w zakładzie karnym położonym w miarę możliwości najbliższej jego miejsca zamieszkania „nie ogranicza stosowania zasady, o której mowa w wymienionym artykule Kodeksu”? Przecież nie została ona umieszczona w żadnym innym miejscu Kodeksu karnego wykonawczego. Co prawda w pewnych szczególnych wypadkach kodeks faktycznie wysławia analogiczną zasadę, jednak są to jedynie wyjątki od generalnej reguły. Mowa tu o skazanych sprawujących stałą pieczę nad dziećmi, któ-

---

²⁴ Uzasadnienie ustawy z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks karny wykonawczy i niektórych innych ustaw, druk sejmowy Sejmu VI kadencji nr 3961.

re przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych (art. 87a § 2 k.k.w.) oraz skazanych w okresie do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary (art. 165 § 1 k.k.w.). Skazani winni w takich przypadkach w miarę możliwości odbywać karę w zakładzie karnym położonym odpowiednio najbliżej miejsca pobytu dzieci oraz najbliżej przyszłego miejsca stałego pobytu skazanego.

Zdziwienie musi budzić również wiara w to, że tego rodzaju nowelizacja choćby potencjalnie mogłaby wpłynąć na bardziej racjonalne i uzasadnione względami resocjalizacyjnymi podejmowanie decyzji transportowych oraz ograniczenie liczby transportów. Rzecz bowiem w tym, że jeżeli zasady alokacji więźniów nie uległy zmianie – jak przecież utrzymywał projektodawca – to nowelizacja nie powinna mieć żadnego wpływu na liczbę transportów ani tym bardziej na racjonalność decyzji transportowych. Projektodawca tym samym zdaje się popadać w pewną sprzeczność. Ponadto sama tylko intuicja nakazuje wiązać powyższą zmianę legislacyjną właśnie ze zwiększeniem liczby transportów. Wystarczy sobie wyobrazić sytuację – zdaje się dość częstą w warunkach polskiego systemu penitencjarnego – że skazany na podstawie wstępnej decyzji komisji penitencjarnej zostaje skierowany i przetransportowany do zakładu karnego znacznie oddalonego od miejsca zamieszkania jego rodziny. Dopiero wówczas formułuje on wniosek o przeniesienie do innego właściwego zakładu karnego na zasadzie art. 100 § pkt 6 k.k.w., a zatem z ważnych względów rodzinnych. Pozytywne rozpatrzenie jego wniosku wiązać się zaś będzie z ponownym przetransportowaniem skazanego do zakładu karnego położonego nieopodal jego miejsca zamieszkania. Nie trudno zauważyć, że zamiast jednego przejazdu konwoju, mamy w takim przypadku do czynienia z dwoma. Sytuację taką ciężko zaś nazwać „racjonalną”, a jeszcze trudniej „racjonalniejszą” niż przy obwiązywaniu zasady kierowania więźniów do zakładu położonego możliwie najbliżej miejsca zamieszkania.

Abstrahując od opinii wyrażonej przez projektodawcę w uzasadnieniu ustawy nowelizującej, brzmienie art. 100 k.k.w. zdaje się nie pozostawiać złudzeń co do tego, że wskutek zmiany normatywnej nie tylko doszło do ograniczenia stosowania wyrażonej wcześniej w przepisie ogólnej zasady odbywania przez skazanego kary pozbawienia wolności niedaleko jego miejsca zamieszkania, ale mamy do czynienia wręcz z jej zniesieniem²⁵.

²⁵ Tak m.in. K. Postulski, w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017, LEX/el. W piśmiennictwie podejmuje się co prawda próby wyinterpretowania powyższej reguły

Przy dokonywaniu oceny zgodności generalnej reguły alokacyjnej z prawem w rozumieniu art. 8 EKPC pamiętać należy, że nie musi ona przesądzać z góry, że skazanego należy umieścić w zakładzie karnym położonym najbliżej jego dotychczasowego miejsca zamieszkania czy miejsca zamieszkania jego rodziny. Jak bowiem wskazał Trybunał: „Nie jest konieczne, ażeby prawo krajowe w zakresie geograficznego rozmieszczenia więźniów określało konkretną odległość między domem więźnia a zakładem karnym lub wyczerpująco wymieniało podstawy odstępstwa od obowiązujących zasad ogólnych, ale raczej, aby przewidywało odpowiednie wymogi co do oceny przez władzę wykonawczą indywidualnej sytuacji więźnia i jego krewnych, z należyтым uwzględnieniem różnych czynników wpływających na praktyczną możliwość odwiedzenia więźnia w danym obiekcie”²⁶. W przekonaniu Trybunału zatem podstawowym standardem w tym zakresie jest dostrzeżenie przez ustawodawcę potrzeby brania pod uwagę realnej możliwości utrzymywania bezpośrednich kontaktów skazanego z najbliższymi w toku wyboru miejsca jego osadzenia, przybierające postać wymogu dokonania każdorazowo indywidualnej oceny sytuacji skazanego pod tym właśnie kątem²⁷.

Regulacja polska, która – jak to zostało wskazane – nie wymaga uwzględnienia tego rodzaju potrzeb skazanych w procesie określania zakładu karnego właściwego do odbycia kary pozbawienia wolności, a także nie statuuje żadnego wskazania co do geograficznego rozmieszczania skazanych, co do zasady – z zasygnalizowanymi już wcześniej wyjątkami – dopuszcza pełną dowolność organu co do wyboru właściwego miejscowo zakładu karnego. Zauważyć należy przy tym również, że także na etapie klasyfikacji skazanych ustawodawca nie przewiduje uwzględnienia

---

pozytywnej z całokształtu przepisów Kodeksu karnego wykonawczego (np. K. Dąbkiewicz, w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*. Warszawa 2018, LEX/el.), trudno jednak zaakceptować teorię, która *de facto* z serii wyjątków czyni zasadę.

²⁶ Wyrok ETPC w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji, § 92 – “What is required of the domestic law in the field of geographical distribution of prisoners is not that it defines a yardstick to measure the distance between a prisoner’s home and a penal facility or exhaustively lists grounds for derogation from the applicable general rules, but rather that it provides for adequate arrangements for an assessment by the executive authority of that prisoner’s and his or her relatives’ individual situation, having due regard to various factors affecting the practical possibility of visiting a prisoner in a particular facility”.

²⁷ Wyrok ETPC w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji, § 101 – “What is salient in this context is that the domestic authorities perform, before deciding on allocation to a penal facility, an individual assessment of a prisoner’s situation”.

konieczności utrzymywania więzi rodzinnych przez osadzonego (art. 82 i 83 k.k.w.). Jest to istotne z tego względu, że klasyfikacji skazanych dokonuje się właśnie m.in. w celu wyboru właściwego systemu wykonywania kary, rodzaju i typu zakładu karnego (jeżeli nie zostały one określone w wyroku skazującym²⁸). Te z kolei okoliczności – obok stosownego zabezpieczenia – przesądzają w myśl generalnej reguły alokacyjnej o wyborze właściwego zakładu karnego.

Taki stan rzeczy – a zatem całkowite pominięcie konieczności utrzymywania więzi rodzinnej przez skazanego jako czynnika ocenianego na etapie kierowania go do właściwego zakładu – winien zostać określony jednoznacznie jako niespełniający podstawowych wymogów formułowanych przez ETPC w stosunku do klauzul ograniczających prawo do życia rodzinnego.

Co się natomiast tyczy przesłanek następczego przeniesienia skazanego, wskazać należy, że ważne względy rodzinne zostały przez polskiego ustawodawcę przewidziane jako jedna z przesłanek zmiany pierwotnej decyzji w przedmiocie umieszczenia skazanego w konkretnym zakładzie karnym. Taki zabieg legislacyjny ocenić należy pozytywnie i w tym zakresie w warstwie regulacji ustawowej trudno dopatrzeć się niezgodności ze standardem wynikającym z EKPC. Okoliczność w postaci potrzeby utrzymywania bezpośredniego kontaktu z najbliższymi nie jest co prawda wyszczególniona jako przykład ważnych względów rodzinnych, trudno jednak oczekiwać, ażeby ustawa *expressis verbis* wymieniała wszystkie możliwe do pomyślenia przesłanki. Niemniej, ustawodawca stwarza możliwość uznania potrzebę kontaktu z rodziną za argument przemawiający za zmianą miejsca wykonywania kary pozbawienia wolności przez skazanego²⁹.

Kolejnym elementem przesądzającym o legalności ingerencji w prawo podmiotowe, wynikającym z zasady demokratycznego państwa prawa, jest efektywna możliwość poddania przez jednostkę kontroli instancyjnej – dokonywanej przez niezależny organ – decyzji ograniczającej jej prawo³⁰. W tym kontekście stwierdzić należy, że na gruncie regulacji

²⁸ K. Dąbkiewicz, *Kodeks karny wykonawczy...*, LEX/el.

²⁹ Ewentualną kwestią, której analiza wykracza jednak poza skromne ramy niniejszego opracowania, jest naturalnie praktyka orzecznicza organów orzekających o przeniesieniu skazanych do innego ze względu na lokalizację zakładu karnego.

³⁰ Wyrok ETPC z 2 czerwca 2008 r. w sprawie Liu przeciwko Rosji, skarga nr 42086/05, ECLI:CE:ECHR:2007:1206JUD004208605, § 59.

polskiej organem decydującym o skierowaniu skazanego do konkretnego zakładu karnego jest komisja penitencyjna³¹. Zasadniczo Kodeks karny wykonawczy przewiduje aż trzy ścieżki kontroli takiej decyzji³². Pierwsza inicjowana jest przez skazanego poprzez wniesienie skargi do sądu penitencyjnego na zasadzie art. 7 k.k.w.³³ Cechą charakterystyczną dwóch kolejnych mechanizmów kontroli jest z kolei to, że dla ich uruchomienia nie jest konieczna aktywność osadzonego – wskazane przez ustawodawcę organy mogą w tym zakresie działać z urzędu³⁴. Druga ścieżka, wynikająca z art. 76 § 2 k.k.w., polega mianowicie na nadzorze sądowym realizowanym przez sąd penitencyjny³⁵. Trzecia wynika natomiast z przysługującej dyrektorowi okręgowemu Służby Więziennej i Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej kompetencji przyznanej tym podmiotom w art. 76 § 3 k.k.w.

Wzorcem kontroli we wszystkich trzech przypadkach jest zgodność decyzji klasyfikacyjnej z prawem³⁶. Podkreślić należy przy tym, że w piśmiennictwie panuje zgoda co do tego, że przesłankę tę należy rozumieć w sposób szeroki, obejmujący nie tylko przepisy Kodeksu karnego wykonawczego, innych ustaw czy rozporządzeń, ale także bezpośrednio stosowane przepisy Konstytucji RP oraz ratyfikowanych umów międzyna-

---

³¹ T. Kalisz, *Decyzja klasyfikacyjna. Charakter prawny oraz tryby kontroli i weryfikacji*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2015, t. XXXVI, s. 75.

³² T. Kalisz, *Decyzja klasyfikacyjna...*, s. 76 i n.

³³ Warto wskazać w tym kontekście na przepis art. 76 § 4 k.k.w., który przewiduje, że na wybrane rodzaje decyzji komisji penitencyjnej, przewidziane w art. 76 § 1 pkt 1, 2, 6 i 7 k.k.w., przysługuje skarga. W literaturze wskazuje się na niejasność tego przepisu właśnie ze względu na fakt, że wymienione kategorie decyzji wydawanych przez komisję penitencyjną, jak również inne ich rodzaje – jako akty prawne o charakterze indywidualnym i konkretnym, rozstrzygające sprawę będącą ich przedmiotem w całości lub w części albo w inny sposób kończące sprawę – podlegają zaskarżeniu na podstawie art. 7 k.k.w.; zob. K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy...*

³⁴ T. Kalisz, *Sędziowski nadzór penitencyjny. Polski model nadzoru i kontroli nad legalnością i prawidłowością wykonywania środków o charakterze izolacyjnym*, Wrocław 2010, s. 208.

³⁵ Wskazać w tym kontekście należy na szczególny charakter tego przepisu względem art. 34 k.k.w., zob. S. Leleń, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 343.

³⁶ W literaturze wskazuje się również na potrzebę rozumienia pojęcia „niezgodności z prawem” w sposób obejmujący również takie sytuacje, kiedy „orzeczenie nie odpowiada prawu wskutek pierwotnego popełnienia przez organ postępowania wykonawczego błędu w ustaleniach faktycznych lub wymierzenie w sposób oczywisty zbyt surowej kar”; S. Tarapata, *Podstawy zaskarżenia skargi z art. 7 § 1 k.k.w. na decyzje organów wykonujących orzeczenia (zagadnienia wybrane)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” wydanie internetowe, 2019, nr 3, s. 12.

rodowych³⁷. Tak rozumiany probierz pozwala na stwierdzenie, że polska regulacja w zakresie możliwości kontroli instancyjnej decyzji ingerującej w prawo podmiotowe jednostki spełnia wymogi wynikające z zasady państwa prawa i orzecznictwa Trybunału. Rzecz bowiem w tym, że mimo, iż polski ustawodawca nie przewidział reguły, zgodnie z którą podczas umieszczania skazanego w zakładzie karnym pod uwagę wziąć należy potrzebę utrzymywania przez niego bezpośrednich kontaktów z rodziną, w toku weryfikacji decyzji dotyczącej ulokowania skazanego w konkretnym zakładzie karnym możliwe jest w tym zakresie powołanie się przez skarżącego – a także organ orzekający w drugiej instancji z urzędu – chociażby na naruszenie przepisów prawa międzynarodowego, przykładowo art. 8 EKPC³⁸. Oczywiście nie jest to stan, który można nazwać idealnym, jako że dużo bardziej pożądanym byłoby, ażeby w krajowym porządku prawnym znajdowała się tego rodzaju reguła. Wydaje się, że takie rozwiązanie sprzyjałoby zwiększeniu pewności prawa i ujednoliceniu orzecznictwa organów kontrolujących zgodność decyzji klasyfikacyjnej z prawem. Jednak również *de lege lata* weryfikacja tego rodzaju decyzji możliwa jest przez pryzmat jej wpływu na prawo do utrzymywania i pielęgnowania relacji rodzinnych przez skazanego i jego bliskich. Zauważyć należy przy tym, że organy kontrolujące zgodność decyzji klasyfikacyjnej z prawem, a w szczególności sąd penitencjarny, mają charakter organu niezależnego od komisji penitencjarnej – co jest wszak wymagane przez Trybunał. Sąd powszechny uznać należy jednocześnie za organ spełniający najwyższy standard w zakresie niezależności i niezawisłości jego członków.

Podobnej analizie – co do możliwości weryfikacji w toku kontroli instancyjnej – poddać należy również decyzję o ewentualnej odmowie następczego przeniesienia skazanego do innego zakładu karnego z uwagi na ważne względy rodzinne. Zgodnie z § 10 ust. 1 zarządzenia nr 29/2015 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 1 lipca 2015 r. w spra-

---

³⁷ Z. Hołda, w: *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, red. Z. Hołda, K. Postulski, Warszawa 2017, s. 82; T. Kalisz, *Skarga na decyzje organów wykonujących orzeczenia: tryb skargowy art. 7 k.k.w.*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2001, t. IV, s. 155; S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy...*, s. 99. Weryfikacja treści decyzji nie może natomiast być dokonywana przez pryzmat zaleceń o charakterze niewiążącym, takich jak przykładowo Europejskie Reguły Więzienne – M. Płatek, *Rola prawa karnego wykonawczego w zapobieganiu przestępczości*, „Studia Iuridica” 2000, z. 38, s. 125.

³⁸ Zob. A. Redelbach, *Wpływ praw człowieka na wymiar sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1999, z. 2, s. 44.

wie transportowania skazanych³⁹ w takiej sytuacji przeniesienie wymaga zgody dyrektora zakładu karnego, w którym przebywa skazany. Zgoda ta jest natomiast uzależniona od pozytywnej opinii dyrektora jednostki, do której przeniesienie ma nastąpić. Procedura w tym wypadku wygląda zatem tak, że w pierwszej kolejności osadzony formułuje prośbę o przeniesienie go do innego zakładu karnego, którą motywuje ważnymi względami natury rodzinnej. Następnie prośbę tę – zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych⁴⁰ – rozpatruje dyrektor zakładu karnego, w którym znajduje się aktualnie osadzony. W przypadku pozytywnego rozpatrzenia prośby, inicjowana zostaje procedura transportu skazanego.

Pojawia się w konsekwencji pytanie, czy możliwe jest zaskarżenie odmowy spełnienia prośby w zakresie transportu osadzonego do zakładu znajdującego się bliżej miejsca zamieszkania jego rodziny. Wydaje się, że nie jest to dopuszczalne na podstawie przepisów ww. rozporządzenia, a to ze względu na treść § 9 ust. 3, który przesądza, że tylko w wypadku, gdy dyrektor zakładu karnego nie przychylił się do skargi – a nie wniosku czy prośby – ma on obowiązek pouczyć wnoszącego skargę o możliwości złożenia skargi na sposób jej załatwienia. W tym kontekście zasadnym byłoby przyjęcie, że odmowa pozytywnego rozpatrzenia tego rodzaju prośby – jako „indywidualny akt prawny organu postępowania wykonawczego, rozstrzygający końcowo kwestię dotyczącą skazanego”⁴¹ – może zostać potraktowana jako wydana na zasadzie art. 100 § 1 k.k.w. decyzja w rozumieniu art. 7 § 1 k.k.w.⁴² W takim wypadku aktualne pozostaną uwagi poczynione powyżej.

Zaprezentowana argumentacja prowadzi do wniosku, że obowiązująca w prawie polskim generalna zasada regulująca geograficzne rozmieszczanie

---

³⁹ Zarządzenie nr 29/2015 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie transportowania skazanych, (<https://sw.gov.pl/assets/59/66/89/a04d30a4c4e6ba8f92e387aa2e6e57bc93867e0e.pdf>, dostęp: 15.06.2019).

⁴⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. 2013, poz. 647 t.j.).

⁴¹ Zob. postanowienie SA we Wrocławiu z 31 sierpnia 2007 r., sygn. akt II AKzW 607/07, OSAW 2008/2/93.

⁴² „Przez «decyzję», zgodnie z art. 7 § 1 k.k.w., należy rozumieć każdy akt prawny o charakterze indywidualnym i konkretnym, rozstrzygający sprawę w całości lub w części albo w inny sposób kończący sprawę. Jego forma prawna (i nazwa) nie ma znaczenia”, zob. Z. Hołda, w: *Kodeks karny wykonawczy...*, red. Z. Hołda, K. Postulski, s. 82.

więźniów – a w zasadzie jej brak – stanowi potencjalne naruszenie art. 8 EKPC. Okoliczność tę należy ocenić ujemnie także z uwagi na powszechnie uznaną doniosłość zachowania przez skazanego kontaktów z rodziną w kontekście jego społecznej reintegracji⁴³. Zaznaczyć przy tym wypada, że – podobnie jak to było w przypadku uzasadnienia wyroku w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji – analiza nie objęła przesłanki konieczności ograniczenia prawa podmiotowego, lecz poczyniona została wyłącznie z perspektywy zgodności rodzimej regulacji z prawem w rozumieniu art. 8 ust. 2 EKPC. Skoro bowiem pierwszy z warunków nie został spełniony, poniechać można badania wystąpienia dalszej przesłanki⁴⁴. Można co prawda w tym kontekście utrzymywać, że „duch” Kodeksu karnego wykonawczego – zwłaszcza uzupełniony o kontekst prawa międzynarodowego – przesądza o tym, że skazany winien odbywać karę nieopodal swego miejsca zamieszkania, problem jednak w tym, że brak wyrażonej wprost tego rodzaju reguły może prowadzić do pomijania przez stosowne organy tego aspektu w toku pierwotnego decydowania o lokalizacji skazanego. To z kolei skutkować może rozdzieleniem rodzin, licznymi postępowaniami odwoławczymi oraz niepotrzebnym transportowaniem skazanego z miejsca na miejsce, a także może zostać uznane za naruszenie normy prawa międzynarodowego. Jak tymczasem sugestywnie wskazywał Z. Lasocik, uznanie, że „ci, którzy są w więzieniach, pozostają ludźmi, którym przysługują jakieś prawa”, czyni ze wszech miar zdroworozsądkowym umieszczenie ich w zakładach, znajdujących się możliwie blisko domów⁴⁵. Wymagają tego od nas elementarne zasady poszanowania godności tych osób oraz ich podstawowych praw.

⁴³ D. Gajdus, B. Gronowska, *Europejskie standardy traktowania więźniów. Zarys wykładu*, Warszawa 1998, s. 79; § 113 wyroku ETPC w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji.

⁴⁴ Na marginesie dodać można tylko, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału, „wszelka ingerencja w prawo do poszanowania życia rodzinnego musi być podyktowana koniecznością realizacji uzasadnionego celu”. Ingerencja musi być zatem proporcjonalna w stosunku do realizowanego celu, a pojęcie „niezbędności” wskazuje na wymóg proporcjonalności i celowości ograniczeń. „Zwykłe restrykcje i ograniczenia wynikające z życia więziennego nie są zagadnieniami, które będą stanowiły co do zasady naruszenie art. 8 EKPC, ponieważ są one uważane za nie stanowiące ingerencji w życie prywatne i rodzinne aresztowanego, a także ponieważ będzie ona uzasadniona” – M. Piech, *Poszanowanie życia rodzinnego osób pozbawionych wolności w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2009, z. 1, s. 149 i n.

⁴⁵ Z. Lasocik, *Funkcjonowanie oddziałów dla tzw. „więźniów niebezpiecznych” w Polsce*, „Archiwum Kryminologii” 2009, t. 31, s. 315.

Bibliografia

Literatura

Badowska-Hodyr M., *Rodzice i ich dzieci w przestrzeni penitencjarnej z perspektywy zasady indywidualizacji oraz procesu reintegracji społecznej*, „Probacja” 2018, nr 1.

Badowska-Hodyr M., *Więź rodzinna i jej znaczenie w procesie inkluzji społecznej z perspektywy osadzonych kobiet odbywających kary długoterminowe*, „Probacja” 2017, nr 3.

Chańko-Kraszewska A., *Rodzina w percepcji i ocenie osób odbywających karę pozbawienia wolności*, „Resocjalizacja Polska” 2018, nr 15.

Dąbkiewicz K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2018, LEX/el.

Dąbkiewicz K., *W sprawie „miejsca” odbywania kary pozbawienia wolności przez skazanego*, „Probacja” 2015, nr 1.

Gajdus D., Gronowska B., *Europejskie standardy traktowania więźniów. Zarys wykładu*, Warszawa 1998.

Kodeks karny wykonawczy. Komentarz, red. Z. Hołda, K. Postulski, Warszawa 2017.

Kalisz T., *Decyzja klasyfikacyjna. Charakter prawny oraz tryby kontroli i weryfikacji*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2015, t. XXXVI.

Kalisz T., *Sędziowski nadzór penitencjarny. Polski model nadzoru i kontroli nad legalnością i prawidłowością wykonywania środków o charakterze izolacyjnym*, Wrocław 2010.

Kalisz T., *Skarga na decyzje organów wykonujących orzeczenia: tryb skargowy art. 7 k.k.w.*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2001, t. IV.

Lasocik Z., *Funkcjonowanie oddziałów dla tzw. „więźniów niebezpiecznych” w Polsce*, „Archiwum Kryminologii” 2009, t. 31.

Leleńtal S., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2010.

Piech M., *Poszanowanie życia rodzinnego osób pozbawionych wolności w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2009, z. 1.

Pindel E., *Podtrzymywanie więzi rodzinnych w warunkach izolacji*, „Probacja” 2011, nr 1.

Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017, LEX/el.

Redelbach A., *Wpływ praw człowieka na wymiar sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1999, z. 2.

Tarapata S., *Podstawy zaskarżenia skargi z art. 7 § 1 k.k.w. na decyzje organów wykonujących orzeczenia (zagadnienia wybrane)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” wydanie internetowe, 2019, nr 3.

Uzasadnienie ustawy z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy Kodeks karny wykonawczy i niektórych innych ustaw, druk sejmowy Sejmu VI kadencji nr 3961.

Akty prawne

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. 2019, poz. 676 t.j.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483).

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2, Dz.U. 1993 Nr 61, poz. 284.

Rekomendacja Rec (2006) 2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych, przyjęta przez Komitet Ministrów w dniu 11 stycznia 2006 r. na 952 posiedzeniu delegatów, (<https://bip.sw.gov.pl/SiteCollectionDocuments/CZSW/prawaczl/document.pdf>, dostęp: 15.06.2019).

Zarządzenie nr 29/2015 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie transportowania skazanych, (<https://sw.gov.pl/assets/59/66/89/a04d30a4c4e6ba8f92e387aa2e6e57bc93867e0e.pdf>, dostęp: 15.06.2019).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i prośb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. 2013, poz. 647 t.j.).

Orzecznictwo

Postanowienie SA we Wrocławiu z 31 sierpnia 2007 r., sygn. akt II AKzw 607/07, OSAW 2008/2/93.

Wyrok ETPC z 10 stycznia 2012 r. w sprawie Ananyev i inni przeciwko Rosji, skargi nr 42525/07 i 60800/08, ECLI:CE:ECHR:2012:0110 JUD004252507.

Wyrok ETPC z 2 czerwca 2008 r. w sprawie Liu przeciwko Rosji, skarga nr 42086/05, ECLI:CE:ECHR:2007:1206JUD004208605.

Wyrok ETPC z 4 grudnia 2008 r. w sprawie S. i Marper przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skargi nr 30562/04 i 30566/04, ECLI:CE:ECHR:2008:1204JUD003056204.

Wyrok ETPC z 6 października 2005 r. w sprawie Hirst przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (nr 2), skarga nr 74025/01, ECLI:CE:ECHR:2005:1006JUD007402501.

Wyrok ETPC z 7 marca 2017 r. w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji, skargi nr 35090/09, 35845/11, 45694/13 i 59747/14, ECLI:CE:ECHR:2017:0307JUD003509009.

Wyrok ETPC z 8 listopada 2011 w sprawie V.C. przeciwko Słowacji, skarga nr 18968/07, ECLI:CE:ECHR:2011:1108JUD001896807.

Wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt V CSK 300/17, LEX nr 2515739.

Wyrok z 9 lipca 2013 r. w sprawie Vinter i inni przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, skarga nr 66069/09, ECLI:CE:ECHR:2013:0709JUD006606909.

Słowa kluczowe: kara pozbawienia wolności, miejsce odbywania kary, prawo podmiotowe, prywatność, życie rodzinne, ETPC, EKPC

Streszczenie

Autorka poddaje analizie regulację art. 100 k.k.w. pod kątem jej zgodności ze standardem wyznaczonym przez art. 8 EKPC z perspektywy prawa skazanych na karę pozbawienia wolności do utrzymywania bezpośredniego kontaktu z najbliższymi. Podstawą dla tego zabiegu jest uzasadnienie wyroku ETPC z dnia 7 marca 2017 r. w sprawie Polyakova i inni przeciwko Rosji, w którym to orzeczeniu Trybunał skonstruował swego rodzaju model badania spełnienia konwencyjnego standardu przez ingerencje państwa w prawo do poszanowania życia rodzinnego skazanych.

Key words: imprisonment, penal facility, subjective right, privacy, family life, ECtHR, ECHR

PLACE OF IMPRISONMENT IN LIGHT OF THE ECTHR JUDGMENT IN POLYAKOVA AND OTHERS V. RUSSIA

Abstract

The author analyses the provision of Article 100 of the Executive Penal Code in terms of its compliance with the standard set out in Article 8 of the European Convention on Human Rights from the perspective of a convict's right to maintain direct contact with their relatives. The basis for this are the grounds for the ECtHR ruling in the case of Polyakova and Others v. Russia (7 March 2017), in which the Court constructed a model for testing whether state interferences in the convicts' right to respect for their family life comply with the standard enshrined in the Convention.